

Jumalateenistus Nõos P, 24.05.20 kell 11.00, *Exaudi*

Lektsioonid: Ap 1:12–14; Jh 7:37–39

Jutlus: 1Kn 19:8–13

Laulud: 345 (1–2); 355B (1–2, 3); 435 (1–4); 389 (1–2)

Siis ta tõusis, sõi ja jõi ning käis selle söömise rammuga nelikümmend päeva ja nelikümmend ööd kuni Jumala mäeni, Hoorebini. Seal läks ta ühte koopasse ja ööbis seal. Ja vaata, temale tuli Issanda sõna, kes küsis temalt: „Mis sa siin teed, Eelija?” Ja ta vastas: „Ma olen tõsiselt ägestunud Issanda, vägede Jumala pärast, sest Iisraeli lapsed on hüljanud sinu lepingu, nad on kiskunud maha sinu altarid ja on mõõgaga tapnud sinu prohvetid. Mina üksi olen üle jäänud ja nad püüavad võtta mu hinge.” Siis ta ütles: „Mine välja ja seisa mäe peal Issanda ees!” Ja vaata, Issand läks mööda, ja tugev ning võimas tuul, mis lõhestas mägesid ja purustas kaljusid, käis Issanda ees. Aga Issandat ei olnud tuules. Ja tuule järel tuli maavärisemine, aga Issandat ei olnud maavärisemises. Ja maavärisemise järel tuli tuli, aga Issandat ei olnud tules. Ja tule järel tuli vaikne, tasane sahin. Kui Eelija seda kuulis, siis ta kattis oma näo kuuega ja läks välja ning seisis koopasuus. Ja vaata, temale kostis üks hääl, kes küsis: „Mis sa siin teed, Eelija?”

Meie tänane kirjakoht jutustab meile suurest VT prohvetist Eelijast, kes kohtus Jumalaga.

Kui tutvume kontekstiga, millest Piibel enne meie kirjakohta algust jutustab, siis näeme, et prohveti tegevuses mängivad tähtsat rolli Iisraeli (põhjariigi) kuningas Ahab ja tema võõramaalasest, siidonlannast naine Iisebel. Kuningas Ahabi valitsusaeg on dateeritav 9. eelkristliku sajandi II veerandisse (u 871–u 852 eKr) ja seega teame, et prohvet Eelija tegutses sellal.

Kuuldud lugu prohvet Eelijast toob meelde Jeesuse kirkastamise kõrgel mäel, kus kohalviibinud Jeesuse jüngrid näevad koos Jeesusega Mooset ja Eelijat. See, et Jeesus kohtub just Moosese ja Eelijaga, pole juhuslik. Omal kombel võtavad Mooses ja Eelija kokku kogu eelneva Jumala ilmutuse: Pühakirja termineis sümboliseerib Mooses seadust kui Jumala ettekirjutusi inimestele ja Eelija prohvetlust kui Jumala Vaimu tööd inimeste kaudu.

On teatud märgid, mis seovad nii Mooset, Eelijat kui Jeesust. Näiteks 40-päevane üksindus kõrbes koos paastumisega, millega Jumal valmistab ette nende kohtumist Jumalaga. Tõsi, Jeesus kui ise Jumala Poeg kohtus kõrbes kuradiga, kuid see kohtumine ongi selles mõttes eriline, et Jeesus on korruga nii Jumal kui inimene: Jumalana tundis ta Jumalat vahetult, kuid inimesena oli ta avatud kuradi kiusatustele.

Ent nii Mooses kui Eelija olid küll suured prohvetid, kuid siiski üksnes lihast ja luust inimesed. Neile oli nende töös tarvis ohtralt Jumala tuge ja kinnitust, et nad ei väsiks ega nõrkeks. Just sellest kõnelebki Eelija puhul tänane kirjakoht. Ja meiegi võime nõtrade inimeste, ent siiski Jumala poolt kutsutuina Eelija loost oma usuteele paljugi õpetlikku kaasa võtta.

Kõigepealt, Jumal kutsus Eelija siis, kui põhjariiki hakkas valitsema kuningas Ahab, kelle valitsemisaega kirjeldatakse Piiblis väga patusena, Jumalale vastanduvana. Nimelt, tema ja ta siidonlannast naine Iisebel teenisid avalikult ja häbenemata ebajumalaid.

Jumal ei jäta kunagi oma rahvast omapead, kui inimlike valitsejate hulgast tõuseb mõni, kes teeb kurja Jumala silmis. Seal, kus on ebajumalakummardamine, tõuseb varem või hiljem alati ka prohveteid, kes sellele vastu astuvad.

Oleme ju kuulnud, et ka 20. ja 21. sajandit on nimetatud kasvava ilmalikustumise ajaks, mil kirikutraditsioon pole enam sellise au sees nagu see oli varem. Mõned inimesed kardavad, et see tendents süveneb veelgi ja seda nähakse väljenduvat koguduseliiikmete arvu järjekindlas vähenemises. Nõnda on see ka meie kirikus siin Eestis.

Ent prohvet Eelija lugu ja teised sarnased lood Piiblis annavad meile kindluse, et Jumal ei jäta sellistes olukordades oma rahvast maha. Jah, neil, kes ühiskonnas valitseva ebajumalakummardamisega kaasa lähevad, lubab Jumal seda teed edasi käia kuni hukatuseni. Ent neile, kes selle ebajumalakummardamisega ei lepi, tuleb Jumal varem või hiljem appi.

Prohvet Eelija oli sooritanud hirmuäratava teo: ta oli tapnud 850 inimest, 450 Baali prohvetit ja 400

Ašera prohvetit. Seda selleks, et ebajumalakummardamine Iisraeli riigis kord lõpeks.

See oli äärmuslik vahend. See oli vastuollu minek Moosese 5. käsuga: sa ei tohi tappa!

Samas tegutses Eelija lähtudes Moosese 1. käsust: sul ei pea olema teisi Jumalaid minu kõrval! Nõnda näeme, et vahel lubab Jumal eksida oma käskude vastu siis, kui seda tehakse kõige tähtsama käsu huvides, mis nõuab allumist Looja Jumalale.

Kuid näeme, et Eelija inimlik jõud oli nüüd, pärast seda hirmsat ja äärmuslikku tegu otsas. Esiteks ta kartis oma elu pärast, sest kuninganna Iisebel oli töotanud teda oma prohvetite tapimise eest surmata. Kuid teiseks oli ta väga kurnatud, üksi ega teadnud enam, mida edasi teha. Ta läks kõrbesse, kõndis niikaua, kuni ta enam ei jõudnud, istus ühe leetpõõsa alla maha ja soovis, et ta ei peaks enam edasi elama.

Teame, et selliseid hetki on kõigi inimeste elus, võib-olla oleme isegi midagi sellist läbi elanud (muidugi tõenäoliselt mitte samal põhjusel, mis tingis Eelija meeleheite). Inimesed, kel pole sel hetkel Jumalat või tema saadikut abiks, sooritavad enesetapu, sest edasine elu tundub mõttetu.

Sedasama oli arvatavasti valmis tegema ka Eelija ja küllap ta oleks niigi seal kõrbes hukkunud. Ta oligi juba maha heitnud ja arvatavasse surmaunne vajunud, kui Jumal ta oma ingli läbi äratas ja kosutas – esmal lihtsate vahenditega nagu toit ja jook, teisel korral aga sõnaga. Andis ju ingel Eelijale uue ülesande ja koos sellega uue lootuse: sul on veel pikk tee ees!

Siinkohal algabki meie tänane kirjakoht, mis viitab sellele pikale teekonnale. Eelija eksles 40 päeva ja 40 ööd kõrbes. Samamoodi oli Mooses viibinud 40 päeva ja 40 ööd Jumala mäel Siinail. Ja samamoodi viibis 40 päeva ja 40 ööd kõrbes Jeesus.

Tahtmatult tekib siinkohal seos ka 40 aastaga, mille Iisraeli rahvas veetis kõrberännakul ja mida võrreldakse uskliku inimese usuteega siin maises elus. Küllap on selline paralleel õgustatud, sest seeläbi võime mõista, millise sisuga olid need 40-ööpäevased katsumuste ajad Moosesel, Eelijal ja Jeesusel. Nii nagu meie usuelus on pidevalt tõusud ja langused, lootusehetked vahelduvad meeleheitehetkedega, olid neil katsumuste aegadel needsamad kogemused ka neil jumalameestel. Vaid Jeesuse puhul kõneldakse kohtumisest kuradiga, kuid küllap kogesid kiusaja rünnakut ka Mooses ja Eelija ning kogeme seda oma elus ka meie.

Kuidas aga on üldse võimalik neist katsumustest läbi tulla? Inimesel endal see võimalik polekski, ent Jumal kingib inimestele selle jõu.

Esmalt, nagu öeldud, annab Jumal meile toitu ja jooki, et meie nõtra ihu kosutada. Meenutan siinkohal tuntud Jeesuse sõna Mt 6:33: „Aga otsige esmalt Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõike antakse teile pealegi!“ Niisiis ei jäta Jumal meid kunagi nälga ega janusse kui oleme oma elus otsinud teda.

Ent kui ihuline nälg ja janu on kustutatud, siis tuleb kusagilt saada vaimne, vaimulik jõud, et sel raskel usuteel vastu pidada. Ja selleks on Jumal inimesele kinkinud Püha Vaimu.

Eelija, kes eksles 40 päeva kõrbes, ei teadnud tegelikult, milline on tema rännaku siht. Jeesuse puhul öeldakse Mt 4:1: „Siis viis Vaim Jeesuse kõrbesse kuradi kiusata.“ Küllap juhtis ka Eelijat tema kõrberännakul Püha Vaim. Sest kes muu kui Vaim juhtis Eelija Jumala mäeni, Hoorebini, kus kord juba Mooses oli Jumalaga kohtunud.

Ka meid juhatab Jumala Vaim Tema poole. Ilma Vaimuta me ei teaks, kuidas oma usuteel liikuda. Tõsi, võrreldes Eelijaga on meil suur eelis: meil on võimalik alati järgida Jeesuse eeskujut. Kuid ka Jeesuse eeskujut järgides ei jätkuks meil jõudu ega tarkust jõuda sellesse sihtpunkti, piltlikult öeldes Hoorebi mäele, kus Jumal tahab meiega kohtuda. Selleks ongi Jeesus saatnud meile Püha Vaimu.

Nagu lugesime, näitaski Jumal end lõpuks Eelijale. See ilmumine toimus neljas etapis: tuul, maavärisemine, tuli ja vaikus. Kolmes esimeses neist polnud veel Jumalat ennast, need olid ainult ettekuulutused Tema saabumisest.

Ka meie oma elus, kui oleme Püha Vaimu abil oma usuteekonnal, kogeme Jumala lähedust mitte alati rahus ja palvevaikuses, vaid läbi tuule, maavärisemise ja tule. Neidki katsumusi meie usuteel ei tule karta, vaid uskuda, et Jumal pole kaugel ka tuules, maavärisemises ja tules.

Ent Jumal tahab meiega kõnelda vaikus. See võib tähendada seda, et meid ei tohi meie elus takistada miski segav, miski, mis viib meid ja meie mõtteid Jumalast kõrvale. Jumal tahab meiega kõnelda nii, et me Teda, ainuüksi Teda tähelepanelikult kuulame. Selleks kinkigu Jumal meile oma

armu, abi ja õnnistust!
Aamen.